

Türkiye’de Babalık Rol Kazanımı: Babaların Tutum ve Davranışları

Fatherhood Role Perception in Turkey: Attitudes and Behaviors of Father

Şerife İrem DÖNER¹| Zeynep Tuğçe BAŞ²| Büşra DURAN³| Mevhibe ER⁴| Hediye KARAKOÇ⁵

ÖZET

Amaç: Bu çalışma 0-3 yaş aralığında bebeği olan babaların, babalık rol kazanım süreci, babaların tutum ve davranışlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, özel bir üniversitede Haziran 2019-Mart 2020 tarih aralığında kesitsel özellikte yapılmıştır. Araştırma örnekleminde üniversitede akademik veya idari personel olarak çalışan 150 baba (ikinci kez ve daha fazla baba olan: 79; ilk kez baba olan:71) alınmıştır. Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan anket formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde; tanımlayıcı istatistikler için sayı ve yüzde, kategorik verilerin analizinde ki-kare testlerinden Pearson Ki Kare, Yates Düzeltmelik Ki Kare, Fisher’s Exact testlerinden yararlanılmıştır.

Bulgular: İlk kez baba olanların %47.9’u, ikinci kez ve fazla baba olanların %60.8’i baba olduğunu bebeği ilk gördüğünde hissettiğini belirtmiş olup gruplar arasında fark bulunmadığı saptanmıştır (p=0.133). İlk kez baba olan grubun %78.9’u, ikinci kez ve daha fazla baba olan grubun %94.9’u doğuma hazırlık sınıfına veya kursa katılmadığını belirtmiş olup gruplar arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır (p=0.007). Bebeğin fizyolojik bakımının sürdürülmesinde gruplar arasında farklılık olmadığı, ikinci kez ve daha fazla baba olan grubun daha yüksek oranda fiziksel bakım verdiği belirlenmiştir. Babalık rolüne hazırlık, bebeğin fiziksel bakımı, baba bebek ilişkisi, eş destek olma bakımından gruplar karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

Uygulamada Kullanım: Katılımcılar bebeği ilk gördüğünde baba olduğunu hissetmekte, doğuma hazırlık sınıfı veya kurslara düşük oranda katılmakta, anneliğe uyum sürecinde ve emzirme konusunda eşlerine düşük oranda destek olmaktadır. Bu doğrultuda baba adaylarının babalık rol kazanımını destekleyecek eğitimlere, bebeği ile bağ kurmasını sağlayacak uygulamalara ve emzirme eğitimlerine dahil edilmeleri önem taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Babalar; Babalık; Babalık Algısı; Baba-Çocuk ilişkisi; Algı; Bakım; Çocuk bakımına katılım

ABSTRACT

Aim: This study was carried out to examine the fathers' role acquisition process, attitudes and behaviors of fathers who have babies in the 0-3 age range.

Methods: The research was conducted in a cross-sectional feature between June 2019 and March 2020 at a private university. 150 fathers (second and more fathers: 79; first time dad :71)working as academic or administrative staff at the university were included in the research sample. The research data were collected by the researchers using a questionnaire prepared in line with the literature. In the statistical analysis of the data; Pearson Chi-Square tests, Yates Corrected Chi-Square, Fisher's Exact tests were used in the analysis of categorical data.

Results: 47.9% of first-time fathers and 60.8% of second-time fathers and more than one father stated that they felt they were fathers when they first saw the baby, and no difference was found between the groups (p=0.133). 78.9% of the first-time fathers group and 94.9% of the second-time fathers group stated that they did not attend the birth preparation class or a course, and there was a significant difference between the groups (p=0.007). It was determined that there was no difference between the groups in maintaining the physiological care of the baby, and the group with more fathers for the second time gave physical care at a higher rate. When the groups were compared in terms of preparation for the paternity role, physical care of the baby, father-infant relationship, and support to the spouse, it was determined that there was no statistically significant difference.

Usage in Practice: When the participants see the baby for the first time, they feel that he is a father, attend the birth preparation classes or courses at a low rate, and support their spouses in the process of adapting to motherhood and breastfeeding at a low rate.

Keywords: Fathers; Paternity; Father-Child relationship; Fatherhood Perception; Care; Participation in childcare

¹Araştırma Görevlisi, KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Ebelik Bölümü, Konya, Türkiye, Orcid numarası:0000-0002-0052-4133

²Ebe, KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Ebelik Bölümü, Konya, Türkiye, Orcid numarası:0000-0001-7893-2017

³Ebe, KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Ebelik Bölümü, Konya, Türkiye, Orcid numarası:0000-0003-0622-0648

⁴Ebe, KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Ebelik Bölümü, Konya, Türkiye, Orcid numarası:0000-0002-9310-2887

⁵Dr. Öğr. Üyesi, KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu Ebelik Bölümü, Konya, Türkiye, Orcid numarası:0000-0002-1475-4802

Sorumlu Yazar: Şerife İrem DÖNER, KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Ebelik Bölümü, Konya, Türkiye, e-mail: serife.irem.doner@karatay.edu.tr

Atf/Citation: Döner ve ark., (2021). Türkiye’de Babalık Rol Kazanımı: Babaların Tutum ve Davranışları. *Journal of Current Nursing Research*, 1(2),59-67

GİRİŞ

Postpartum dönem, fiziksel değişikliklerin yanı sıra önemli psikolojik ve sosyal değişikliklerin görüldüğü önemli bir geçiş dönemidir (O'keane ve ark., 2011). Postpartum dönemin özellikle ilk haftası fizyolojik ve psikolojik yönden gelişimsel bir geçiş dönemidir (Karakoç ark.,2016). Geçiş süreçlerinde tüm bireylerde yaşam değişiklikleri olduğu belirtilmektedir (Im, 2010; Meleis, 2010). Bu değişiklikler, her iki ebeveyn de önemli rol ve sorumluluklar yüklemektedir (Seviğ ve Tanriverdi, 2012). Bazı olumsuz deneyimler sonucunda doğum sonu dönem bütün aile üyeleri için bir kriz dönemi olabilmektedir, özellikle fiziksel değişimler, sosyal değişimler, psikolojik değişimler çok hızlı yaşanabilmekte ve olumsuz bir deneyime dönüşebilmektedir (Coşkun ve ark., 2016; Demir ve ark., 2016). Dolayısıyla postpartum dönemde annelik rol kazanımının yanı sıra babalık rol kazanımı da önemli yer tutmaktadır.

Babalık rol kazanımı eşin gebe olduğunun öğrenilmesiyle başlayıp doğum sonu 3 yıllık süreçte geliştirilerek devam eden dinamik bir süreç (Ergin ve Özdilek, 2014) olup kültür, sosyal ve ekonomik durum, toplumsal cinsiyet algısı ile şekillenmektedir (Ozgun ve ark., 2011). Yeni rol ile benlik imajı arasında çelişen durumlar yaşanması başa çıkmada zorluk ve reddetme ihtimalini artırmaktadır. Dolayısıyla prekonsepsiyonel dönemden itibaren özellikle postpartum dönemde kaliteli, bütüncül ve aile merkezli bakımın verilebilmesi için babanın rol kazanım sürecinin değerlendirilmesi önem taşımaktadır (Özkan ve ark., 2016).

Babalık rol kazanım sürecinin prekonsepsiyonel dönemden itibaren kaliteli ve bütüncül olarak değerlendirilmesi, babalık rolünün daha etkili gelişmesini sağlayarak çocuk gelişiminde en önemli faktörlerden birini oluşturur. Başarılı baba rolü kazanımı; bebeklerde/çocuklarda bilişsel gelişimi, girişimciliği, sosyal ve duygusal gelişimi (Şahin ve Özbey, 2009; Telli ve Özkan, 2016) erkek çocuklarında cinsiyet kavramının belirginleşmesini, kız çocuklarında karşı cinse duyulan ilginin şekillenmesini önemli ölçüde etkilemektedir (Şahin ve Özbey, 2009; Telli ve Özkan, 2016).

Baba adayları eşlerinin gebeliğini öğrendiklerinde genel olarak izleyici, katılımcı ve işlevsel olmak üzere üç davranış şekline birini göstermektedir. İzleyici baba modelini seçen baba aday, duygusal anlamda kendini gebelikten soyutlamakta ve yaşananları kendi dışındaki bir çevrede oluyormuş gibi hissetmektedir. Katılımcı baba modelini seçen baba aday, fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan eşiyile iş birliği içinde olup sorumluluk duygusu taşımaktadır. İşlevsel baba modelini seçen baba aday ise duygusal açıdan gebeliğe uzak olmakla beraber maddi sorumlulukların farkındadır (Sevil ve Kavlak, 2003).

Literatürde gebelik, doğum ve doğum sonu dönemde anne ve bebek üzerine çalışmalar olmasına karşın babalık rolü, sürece etkisi, deneyimleri ile ilgili çalışmalar oldukça yetersiz düzeyde kalmaktadır (Bawadi ve ark., 2016; Demir ve ark.,2016; Özkan ve ark., 2016). Ebe ve hemşirelerin bütüncül ve aile merkezli bakım hedefini gerçekleştirebilmesi için babaların deneyimlerinin incelendiği araştırmalara gereksinim olduğu görülmektedir. Literatürde 0-3 yaş dönemde bebeği olan babaların, babalık rol kazanım süreci, babaların tutum ve davranışlarını incelemek amacıyla yapılan çalışmalar yetersizdir. Çalışma 0-3 yaş aralığında bebeği olan babaların, babalık rol kazanım süreci, babaların tutum ve davranışlarını incelemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın türü

Araştırma, kesitsel özellikte yapılmıştır.

Araştırma soruları

1. İlk kez, ikinci kez ve daha fazla baba olan kişilerin tanımlayıcı özellikleri arasında fark var mıdır?
2. İlk kez, ikinci kez ve daha fazla baba olan kişilerin babalık rolüne ilişkin özellikleri arasında fark var mıdır?
3. İlk kez, ikinci kez ve daha fazla baba olan kişilerin babalık deneyimine ilişkin özellikleri açısından fark var mıdır?

Araştırmanın yapıldığı yer ve zaman

Araştırma, Konya'da bir özel üniversitesinde

Haziran 2019-Mart 2020 tarih aralığında yürütülmüştür.

Araştırmanın evren ve örnekleme

Araştırma evrenini; araştırmanın yürütüldüğü üniversitede akademik veya idari personel olarak çalışan 0-3 yaş aralığında sağlıklı bebeği olan 270 baba oluşturmuştur. Babalık rol kazanımı eşin gebe olduğunun öğrenilmesiyle başlayıp doğum sonu 3 yıllık süreçte geliştirilerek devam eden dinamik bir süreç olmasından dolayı 0-3 yaş aralığında çocuk sahibi babalar dahil edilmiştir (Özkan ve ark., 2016). Araştırmanın nicel aşamasının örnekleme G*POWER 3.1.9.4 istatistik programında Tip I hata 0.05, Tip II hata 0.20 (%80 güç), 0.20 etki büyüklüğü ile yapılan hesaplamada en az 128 babanın alınması gerektiği belirlenmiştir. Araştırmaya alınma kriterlerine uyan (270), veri toplama aracının pilot uygulamasına katılmamış (260), tarih aralığında kurumda bulunan (200) ve araştırmaya katılmaya gönüllü 150 baba dahil edilmiştir. Araştırmaya alınma kriterleri ise; babanın Türkçe konuşma ve anlaması, 0-3 yaş aralığında çocuğa sahip olması, araştırmaya katılmaya gönüllü olmasıdır. Katılımcıların %47.3'ü (n=71) ilk kez, %28'i ikinci kez (n=42), %24.7'si üçüncü kez (n=37) baba olmuştur.

Veri toplama araçları

Verilerin toplanmasında anket formu kullanılmıştır. Anket formu babaların; sosyo-demografik (1. ile 4. sorular arası), evlilik ve baba olma (5.-10. sorular arası), babalık rol kazanımı (11-14. sorular arası), tutum ve davranışlarını (15-45. sorular arası) belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından ilgili literatür (Ergin ve Özdilek, 2014; Telli ve Özkan, 2016; Özkan ve ark., 2016; Draper, 2007; Kavlak ve Anne, 2007; Kırman ve Doğan, 2017; Mercan ve Şahin, 2017; Zeybekoğlu, 2013) incelenerek oluşturulmuş 45 soruluk bir formdur. Bu form uygulanmadan önce içerik uygunluğu açısından uzman görüşü için Ebelik ve Kadın Doğum Hemşireliği alanındaki 2 uzmana gönderilmiş, gelen öneriler doğrultusunda düzenlendikten sonra 10 kişiden oluşan baba grubu ile pilot çalışması yapılmıştır. Pilot uygulama sonrasında

veri toplama aracında değişiklik yapılmasına gerek olmadığı belirlenmiştir.

Verilerin toplanması

Etik kurul ve kurum izinleri alındıktan sonra Haziran 2019-Mart 2020 tarih aralığında araştırmaya katılmaya gönüllü akademik, idari personelden, kurumun işleyişine zarar vermeden, çalışma saatlerini ve hizmeti aksatmadan mesai saatleri dışında veriler toplanmıştır. Araştırmada katılımcılara, baba modelleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Katılımcılara araştırma konusunda bilgi verildikten ve araştırmaya katılma konusunda sözlü onamları alındıktan sonra anket formu verilerek kendi kendilerine doldurmaları istenmiştir. Formlar yaklaşık olarak 5 dakika ile 9 dakika aralığında doldurulmuştur.

Verilerin değerlendirilmesi

Verilerin kodlanması ve değerlendirilmesi IBM SPSS 20.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programında yapılmıştır. Verilerin istatistiksel analizinde; tanımlayıcı istatistikler için sayı ve yüzde, kategorik verilerin analizinde ki-kare testlerinden (gözlerdeki gözlem sayısının 25'in üzerinde olması durumunda Pearson Ki kare; herhangi bir gözdeki gözlem sayısının 25'in altında ve iki kategorik değişken olması durumunda Yates Düzeltmeli Ki kare; herhangi bir gözdeki beklenen frekans değeri 5'in altında olduğunda Fisher's Exact testleri) yararlanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın etik ilkesi

Araştırmaya başlamadan önce, Konya Ticaret Odası Karatay Üniversitesi etik kurul (30.09.2019 tarih ve 2019/007 sayılı) ve kurum (10.10.2019 tarih ve E.5406 sayılı) izinleri alınmıştır. Katılımcıların öz bildirimine dayalı olarak yürütülen tüm araştırmalarda gönüllülük şartı olmasından dolayı babaların gönüllü ve istekli olmalarına özen gösterilmiş, araştırmaya katılıp katılmama konusunda özgür oldukları açıklanmıştır.

BULGULAR

İlk kez baba olan grupta yer alan katılımcıların %49.3'ü 25-29 yaş grubunda olup %54.9'unun

üniversite mezunu olduğu, %94.4'ünün çekirdek ailede yaşadığı, %62'sinin 0-4 yıl arasında evli olduğu, %93'ünün planlı bir gebelik sonucu baba olduğu belirlenmiştir. Bebeklerin %50.7'sinin 0-12 aylık olduğu, %54.9'unun kız olduğu saptanmıştır (Tablo 1). İki ve üzerinde babalık deneyimi olan grupta yer alan katılımcıların %62'sinin 35 yaş ve

üzerinde olduğu, %48.1'inin üniversite mezunu olduğu, %82.3'ünün çekirdek ailede yaşadığı, %30.5'inin 15 yıl ve üzeri evli olduğu, %26.6'sının plansız bir gebelik sonucu baba olduğu bulunmuştur. Bebeklerin %49.4'ünün erkek olduğu, %36.7'sinin 25-36 aylık olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Grupların tanımlayıcı özellikler bakımından karşılaştırılması

Tanımlayıcı Özellikler	İlk Kez Baba Olan (n=71) n (%)	İkinci Kez ve Daha Fazla Baba Olan (n=79) n (%)	X ² ve p değeri
Yaş			
25-29	35(49.3)	3(3.8)	46.608 0.001*
30-34	22(31.0)	27(34.2)	
35 ve üzeri	14(19.7)	49(62.0)	
Eğitim durumu			
Ortaokul	4(5.6)	12(15.2)	5.042 0.169*
Lise	15(21.1)	20(25.3)	
Üniversite	39(54.9)	38(48.1)	
Yüksek lisans ve doktora	13(18.3)	9(1.4)	
Gelir-gider algısı			
Gelir-gider eşit	45(63.4)	36(45.6)	5.780 0.056*
Gelir fazla	20(28.2)	28(35.4)	
Gider fazla	6(8.5)	15(19.0)	
Aile tipi			
Çekirdek aile	67(94.4)	65(82.3)	4.093 0.043**
Geniş aile	4(5.6)	14(17.7)	
Evlilik süresi			
0-4	44(62.0)	8(10.1)	54.686 0.001*
5-9	20(28.2)	24(30.3)	
10-14	3(4.2)	23(29.1)	
15 ve üzeri	4(5.6)	24(30.5)	
Gebeliğin planlı olma durumu			
Planlıydı	66(93.0)	58(73.4)	8.647 0.003**
Planlı değildi	5(7.0)	21(26.6)	
Bebeğin yaşı (ay)			
0-12	36(50.7)	26(32.9)	5.539 0.063*
13-24	19(26.8)	24(30.4)	
25-36	16(22.5)	29(36.7)	
Bebeğin cinsiyeti			
Kız	39(54.9)	40(50.6)	0.277 0.599*
Erkek	32(45.1)	39(49.4)	

*Pearson Ki kare; ** Yates Düzeltmelik Ki kare

Araştırmada gruplar tanımlayıcı özelliklere göre karşılaştırıldığında; yaş (p<0.001), aile tipi (p= 0.043), evlilik süresi (p<0.001), gebeliğin planlı olma durumu (p= 0.001) bakımından fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 1). Araştırmada grupların babalık deneyimine göre seçilmesinden dolayı özellikle yaş, evlilik

süresi bakımından grupların benzer olması mümkün kılınamamıştır.

İlk kez baba olan grubun %62'si, ikinci kez ve daha fazla baba olan grubun %55.7'si işlevsel davranış sergilediğini ifade etmiştir. Gruplar arasında istatistiksel açıdan fark bulunmamıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Grupların babalık rolüne ilişkin özellikler bakımından karşılaştırılması

	İlk Kez Baba Olan (n=71) n (%)	İkinci Kez ve Daha Fazla Baba Olan (n=79) n (%)	p değeri
Davranış şekli			
İzleyici	4(5.6)	7(8.9)	0.884
Katılımcı	23(32.4)	28(35.4)	0.643*
İşlevsel	44(62.0)	44(55.7)	
Baba olduğu ilk hissedilen zaman			
Eşimin hamile olduğunu öğrendiğimde	31(43.7)	29(36.7)	4.042
Bebeği ilk gördüğümde	34(47.9)	48(60.8)	0.133*
İlk kez baba dediğimde	6(8.5)	2(2.5)	
Doğuma hazırlık sınıfı veya kursa katılma			
Evet	15(21.1)	4(5.1)	7.331
Hayır	56(78.9)	75(94.9)	0.007**
Baba olma kavramının anlamı****			
Sorumluluk			
Örnek olma	44(62.0)	90(57.0)	
Dönüm noktası	13(18.3)	24(15.2)	
Koruma	15(21.1)	18(11.4)	
Evi geçindirme	13(18.3)	38(24.1)	
	7(9.9)	20(12.7)	
Bebeğin gelişiminde “baba rolünün” görevleri ****			
Sevgi-güven veren	65(91.5)	136(86.1)	
Disiplin sağlayan	30(42.3)	76(48.1)	
Maddi destek sağlayan	41(57.7)	102(64.6)	
Oyun oynayan-vakit geçiren	37(52.1)	72(45.6)	
Eşine destek olan	42(59.2)	90(57.0)	
Model olan	39(54.9)	90(57.0)	
Yönlendirici	31(43.7)	84(53.2)	

*Pearson Ki kare; ** Yates Düzeltmelik Ki kare

****Evet cevabını veren katılımcıların sayı ve yüzdesi verilmiştir. Birden fazla işaretleme yapılmıştır.

İlk kez baba olanların %47.9'u, ikinci kez ve daha fazla baba olanların ise %60.8'i baba olduğunu bebeği ilk gördüğünde hissettiğini belirtmiştir ve gruplar arasında fark bulunmadığı saptanmıştır (Tablo 2). Doğuma hazırlık sınıfı veya kursa katılma durumu bakımından gruplar arasında fark olduğu bulunmuştur. İlk kez baba olan grubun %78.9'u, ikinci kez ve daha fazla baba olan grubun %94.9'u doğuma hazırlık sınıfına veya kursa katılmadığını belirtmiştir (Tablo 2).

“Gebelik döneminde bebeğin ultrason görüntüsüne bakmam ve kalp sesini duymam beni heyecanlandırdı” ifadesine grupların verdiği cevaplar arasında fark bulunmamakta ve ilk kez baba olan grubun daha yüksek oranda heyecanlandıkları görülmektedir. “Nasıl bir baba olacağım konusunda kendi babamı ve

çevremi gözlemlerim” ifadesine grupların verdiği cevaplar benzer olup ilk kez baba olan grubun daha fazla gözlem yaptığı belirlenmiştir (Tablo 3).

Bebeğin fizyolojik bakımının (besleme, altını değiştirme, uyutma, kucağında taşıma, hastalandığında tedavi ve bakımını yapma gibi) sürdürülmesi bakımından gruplar arasında farklılık olmadığı, ikinci kez ve daha fazla baba olan grubun daha yüksek oranda fiziksel bakım verdiği belirlenmiştir (Tablo 3). Baba bebek ilişkisinde bebeğin kokusu ile rahatlama (p=0.271), bebek ile konuşma (p=0.607), bebeğin gülümsemesinden mutlu olma (her iki grup için %100), bebek ile göz teması kurma (her iki grup için %100) bakımından gruplar arasında fark olmadığı belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Grupların babalık deneyimine ilişkin özellikler bakımından karşılaştırılması

	İlk Kez Baba Olan (n=71)		İkinci Kez ve Daha Fazla Baba Olan (n=79)		X ² ve p değeri
	Evet n (%)	Hayır n (%)	Evet n (%)	Hayır n (%)	
Babalık Rolüne Hazırlık					
Eşimle birlikte evimizde yeni düzenlemeler yaptık.	62(87.3)	9(12.7)	66(83.51)	13(15.5)	0.178
Eşimle birlikte geleceğe dair planlarımızı gözden geçirdik.	63(88.7)	8(11.3)	64(81.0)	15(19.0)	0.673**
Gebelik döneminde bebeğin ultrason görüntüsüne bakmam ve kalp sesini duymam beni heyecanlandırdı.	68(95.8)	3(4.2)	67(84.8)	12(15.2)	1.173
Baba olmak konusunda yeterince bilgi sahibiyim.	65(91.5)	6(8.5)	77(97.5)	2(2.5)	0.279**
Nasıl bir baba olacağım konusunda kendi babamı ve çevremi gözlemlerim.	59(83.1)	12(16.9)	57(72.2)	22(27.8)	3.851
					0.050**
					0.150***
					1.970
					0.160**
Fiziksel Bakım					
Eşimle birlikte bebeği banyo yaptırırım.	59(83.1)	12(16.9)	58(73.4)	21(26.6)	1.517
Bebeğin karnını doyurabilirim.	65(91.5)	6(8.5)	70(88.6)	9(11.4)	0.218**
Yardım almadan bebeğin altını değiştiririm.	42(59.2)	29(40.8)	39(49.4)	40(50.6)	0.107
Bebeği rahat şekilde uyuturum.	63(88.7)	8(11.3)	67(84.8)	12(15.2)	0.744**
Bebeği kucağımda ustalıkla tutarım.	68(95.8)	3(4.2)	75(94.9)	4(5.1)	1.075
Bebek hastalandığında eşimle birlikte tedavi ve bakımını yaparım.	66(93.0)	5(7.0)	70(88.6)	9(11.4)	0.300**
Bebeğin hastalandığını fark ederim.	66(93.0)	5(7.0)	76(96.2)	3(3.8)	0.216
					0.642**
					0.559***
					0.401
					0.526**
					0.302***
Baba Bebek İlişkisi					
Bebeğin kokusu beni rahatlatır.	68(95.8)	3(4.2)	78(98.7)	1(1.3)	0.271***
Bebek ile konuşurum.	68(95.8)	3(4.2)	76(96.2)	3(3.8)	0.607***
Bebeğin gülümsemesi beni mutlu eder.	71(100)		79(100)		
Bebek ile göz teması kurarak konuşurum.	71(100)		79(100)		
Eşe Destek Olma					
Eşimin bebeği emzirmesine destek olurum.	40(56.3)	31(43.7)	39(49.4)	40(50.6)	0.729
Bebeğin sağlığı ile ilgili problemleri (emzirme, sarılık ve bebek bakımı gibi) eşimle birlikte birbirimizi üzmeden başarıyla atlattık.	66(93.0)	5(7.0)	70(88.6)	9(11.4)	0.393*
Uyum sağlaması için eşimi sürekli rahatlattım.	59(83.1)	12(16.9)	59(74.7)	20(25.3)	0.401**
Hastalandığı veya uyumadığı gecelerde bende eşimle birlikte bebek ile ilgilenirim.	62(87.3)	9(12.7)	62(78.5)	17(21.5)	0.526
Bebeğin rutin kontrol ve aşılarına eşimle birlikte giderim.	56(78.9)	15(21.1)	51(64.6)	28(35.4)	1.116
Bebeğin bakımını üstlenip eşime dinlenme veya kendisine vakit ayırma fırsatı veririm.	61(85.9)	10(14.1)	65(82.3)	14(17.7)	0.291**
					1.470
					0.225**
					3.080
					0.079**
					0.147
					0.701**

*Pearson Ki kare; ** Yates Düzeltmelik Ki kare; *** Fisher's Kesin Olasılık Testi

“Eşimin bebeği emzirmesine destek olurum” ifadesine ilk kez baba olanların %56.3’ü destek olduklarını belirtirken ikinci kez ve daha fazla

baba olan grubun %50.6’sı destek olmadığını belirtmiş gruplar arasında farklılık olmadığı belirlenmiştir. “Bebeğin bakımını üstlenip

eşime dinlenme veya kendisine vakit ayırma fırsatı veririm” ifadesine ilk kez baba olan grubun %85.9’u, ikinci kez ve daha fazla baba olan grubun %82.3’ü evet cevabını vermiş olup gruplar arasında farklılık olmadığı belirlenmiştir. İlk kez baba olan katılımcıların bu konuda eşlerine daha yüksek oranda destek oldukları saptanmıştır (Tablo 3).

TARTIŞMA

Araştırma, toplumunun kültürel yapısına özgü babalık rol kazanım süreci, babaların tutum ve davranışlarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada yer alan katılımcıların, daha önce babalık deneyimi yaşayıp yaşamamalarına göre fark etmeksizin bebeklerini ilk kez gördüklerinde baba olduklarını hissettikleri belirlenmiştir. Literatürde benzer olarak baba kimliği ve rol kazanım sürecinin gebelik ile başlayıp doğum sonrası üç yıllık sürede geliştiği ve yaşamları süresince devam ettiği belirtilmektedir (Özkan ve ark., 2016). Gebelik sürecini gözlemleyen baba adayının doğumdan sonra babalık rolünü kabullenmeye başladığı belirtilmektedir (Özkan ve ark., 2016; Kavlak ve Anne, 2007; Mercan ve Şahin, 2017). Dolayısıyla babalık rolünün kabullenilmesinde bebeğin doğumu önemli bir faktördür (Kavlak ve Anne, 2007). Bu nedenle baba adaylarının gebelik öncesi, gebelik, doğum sürecinden itibaren babalık rol algılarını fark etmelerini destekleyecek eğitimlerin verilmesi, baba olma sürecinde ailenin bütüncül olarak değerlendirilmesi önem taşımaktadır (Telli ve Özkan, 2016).

Araştırmada ilk kez baba olan grubun gebelik döneminde eşile birlikte daha yüksek oranda düzenlemeler yaptığı, geleceğe dair planlarını gözden geçirdikleri saptanmıştır. Kırman ve Doğan (2017) tarafından yapılan 30 çalışmanın incelendiği meta-sentez çalışmasında da otuz beş yaş altındaki babaların ebeveynliğe daha fazla ilgi duyduğunu, ancak 31 yaş ve üzerindeki babaların ebeveynlikten daha fazla doyum aldığı belirtilmektedir (Kırman ve Doğan, 2017). Araştırma sonucuna ve literatür bulgularına göre ilk kez baba olan kişilerin daha önce babalık deneyim ve tecrübeleri olmaması

sebebiyle daha ilgili oldukları düşünülmektedir. Araştırmada ilk kez baba olan grubun daha yüksek oranda bebeğin ultrason görüntüsü ve kalp sesini duymaktan dolayı heyecanlandığı belirlenmiştir. Draper, bebeğin varlığının hissedilmesini sağlayan doğuma katılma, ultrason görüntülerine bakma ve kalp sesini dinleme gibi uygulamaların ebeveynliğe geçişi hızlandırabileceğini belirtmektedir (Draper, 2007). Bu nedenle tüm baba adaylarının babalık rolü ve ebeveynlik davranışı kazanımlarını kolaylaştırmak amacıyla bu deneyimleri edinmeleri önerilmelidir.

İkinci kez ve daha fazla baba olan grubun daha yüksek oranda baba olmak konusunda bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Ayrıca bebeğin fizyolojik bakımının (besleme, altını değiştirme, uyutma, kucağında taşıma, hastalandığında tedavi ve bakımını yapma gibi) sürdürülmesi bakımından iki ve üzerinde baba olan grubun daha yüksek oranda fiziksel bakım verdiği ve bebeğin hastalandığını fark ettiği saptanmıştır. Cooney ve ark. (2019) yaşamın ileri yıllarında baba olan bireylerin çocukları ile ilgili konularda daha katılımcı olduğunu belirtmektedir (Cooney ve ark. 2019). Telli ve Özkan yaş ilerledikçe babaların tecrübe kazanması ve daha olgun olmasından dolayı babalık algısının daha olumlu gelişebileceğini belirtmektedir (Telli ve Özkan, 2016). Literatür bulgusuyla uyumlu olarak bu sonuç üzerinde geçmiş deneyimlerin etkisi olduğu düşünülmektedir.

Çalışmamızda bebeğin kokusu ile rahatlama, bebek ile konuşma, bebeğin gülümsemesinden mutlu olma, bebek ile göz teması kurma bakımından her iki grubun benzer oranlarda bebek ile ilişki kurduğu saptanmıştır. Babanın bebeği ile aynı ortamı paylaşması, dokunması, konuşması, bebeği ile ilgili kararlara katılmasıyla baba-bebek bağlanması güçlenmekte ve sonraki yıllarda da bağlanmanın devam etmesini sağlamaktadır (Draper, 2007; Özkan ve Polat, 2011). Her gebelikle birlikte yeniden anneliğe geçiş sürecinin yaşanması gibi her gebelik babalığa geçiş sürecini beraberinde getirmektedir.

Bu nedenle babalık deneyimi olmasının babaların bebeleri ile bağ kurma sürecini etkilemediği düşünülmektedir.

Araştırmada, her iki grubun düşük oranda emzirme konusunda eşine destek olduğu belirlenmiştir. Oysa literatürde emzirmeye başlama, sürdürme ve emzirme başarısının artırılmasında baba desteğinin önemi vurgulanmaktadır (Gözükara, 2014). Ayrıca babaların eşlerini emzirme konusunda desteklemeleri, başarılı emzirmenin gerçekleşmesi ve sürdürülmesinde annelerin duygusal açıdan daha rahat olmalarını sağlamayabilir (Gözükara, 2014). Bu sonuç doğrultusunda babaların öncelikle farkındalık oluşturarak bilgilendirilmesi ve aktif katılımlarının sağlanması emzirmeye başlama, sürdürme ve emzirme başarısı açısından önemli olup doğuma hazırlık sürecinde mutlaka ele alınması gerektiği düşünülmektedir.

Bu çalışmada ilk kez baba olan grubun daha yüksek oranda anneliğe uyum sürecinde eşlerini rahatlattıkları ve bebeğin hastalandığı veya uyumadığı gecelerde eşlerine destek oldukları belirlenmiştir. Çalışmamızda ikinci kez ve daha fazla baba olan grubun ise bebeğin rutin kontrol ve aşılarında eşlerine destek olmak için katılımlarının ve eşlerinin emzirme sürecine olan desteklerinin, ilk kez baba olan gruba göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. İkinci kez ve daha fazla baba olan katılımcılar çoğunlukla gebeliğin psikolojik ve fiziksel yönlerindeki gelişimlerle birlikte eşlerini nasıl etkilediklerini bildiklerini süreci normal karşıladıkları ayrıca annelerin bebek bakımı konusunda babalara rol ve sorumluluk vermemelerinden de kaynaklandığı belirtilmektedir (Fenwick ve ark., 2013). Eş desteğinin evlilik doyumuna ve psikolojik iyi oluşa katkı sağladığı, stresten koruduğu, psikolojik açıdan iyi hissetmeyi sağladığı belirtilmektedir (Fenwick ve ark., 2013). Bireyin eşi, en önemli sosyal destek kaynağıdır. Eşlerin birbirlerine sosyal destek sağlamaları fiziksel ve zihinsel sağlık açısından önemli olmakla beraber çocuklarının sağlıklı gelişimlerine katkı sağlayabilmeleri için gereklidir (Arıdağ ve ark., 2019).

Dolayısıyla bu konuda babaların farkındalık düzeylerinin artırılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca babalık rol kazanımının gelişiminde kültürün de önemli bir etken olduğu belirtilmesi (Bawadi ve ark., 2016) nedeniyle babaların tutum ve davranışları değerlendirilirken içinde yaşadığı kültürün özellikleri de göz ardı edilmemelidir.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma bir üniversitede akademik veya idari personel olarak çalışan 0-3 yaş aralığında sağlıklı bebeği olan babalarla yürütüldüğü için evrene genellenemez.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Katılımcılar bebeği ilk gördüğünde baba olduğunu hissetmekte, doğuma hazırlık sınıfı veya kurslara düşük oranda katılmakta, anneliğe uyum sürecinde eşlerini zayıf oranda rahatlatmakta, emzirme konusunda düşük oranda eşlerine destek olmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda profesyonel sağlık bakımı veren ekip üyelerinin öncelikle babalara ve baba adaylarına gebelik sürecinden itibaren babalık rol algılarını fark etmelerini destekleyecek eğitimlerin verilmesi, baba olma sürecinde ailenin bütüncül olarak değerlendirilmesi, özellikle babaları hedef alan eğitim ve danışmanlık programlarının yaygınlaştırılması, bebeği ile bağ kurmasını sağlayacak ultrason görüntüsüne bakma ve kalp sesini dinleme gibi uygulamaları tüm baba adaylarının deneyimlemesi, emzirme başarısı için önemli faktör oldukları konusunda farkındalık oluşturulması ve emzirme eğitimlerine babaların da mutlaka dahil edilmesi önerilmektedir.

Yazar Katkıları:

Fikir – HK

Tasarım – HK

Denetleme – HK

Kaynaklar – HK

Malzemeler – ZTB, BD, ME, ŞİD, HK

Veri Toplanması ve/veya İşlenmesi – ZTB, BD, ME, ŞİD

Analiz ve/veya Yorum –HK

Literatür Taraması – ZTB, BD, ME, ŞİD, HK

Yazıyı Yazan –HK

Eleştirel İnceleme – HK

Çıkar Çatışması: Yok**Finansal Destek: Yok****KAYNAKLAR**

- 1 O'Keane V, Lightman S, Patrick K, et al. Changes in the maternal hypothalamic-pituitary-adrenal axis during the early puerperium may be related to the postpartum 'blues'. *Journal of Neuroendocrinology*. 2011;23(11):1149-1155.
- 2 Karakoç H, Başkaya Y, Özerdoğan N. Meleis' in geçiş kuramına dayalı postpartum dönemde bakım. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2016;5(4):101-106.
- 3 Im E, Afaf Ibrahim Meleis transition theory. In. Alligood MR, Tomey AM (Eds). *Nursing Theorists and Their Work*. (Vol. 7). Mosby; 2010.
- 4 Meleis A. *Transitions Theory: Middle range and situation spesific theories in nursing research and practices*. Springer Publishing Company; 2010.
- 5 Seviğ Ü, Tanrıverdi G. *Kültürlerarası hemşirelik*. İstanbul Tıp Kitabevi; 2012.
- 6 Ergin A, Özdilek R. Değişen babalık rolü ve erkek sağlığına etkileri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2014;11:3-8.
- 7 Coşkun T, Aydın S, Çatak B. Do social determinants of health affect postpartum depression?. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 2016; 15:414-420.
- 8 Demir S, Şentürk M, Çakmak Y, Altay M. Postpartum depression and associated factors in patients who admitted to our clinic to make child birth. *Haseki Tıp Bülteni*. 2016;54:83-90.
- 9 Tezel Şahin F, Özbey S. Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*. 2009;5:30-39.
- 10 Telli AA, Özkan H. 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*. 2016;6(2):127-134.
- 11 Ozgun O, Erden S, Çiftçi A. Examining different perspectives on fatherhood: a socio-cultural approach. *Procesida Social and Behavioral Sciences*. 2011;15(1):364-368.
- 12 Özkan H, Çelebioğlu A, Üst Z, Kurudirek F. Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. *İzmir Dr Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*. 2016;6(3):191-196.
- 13 Draper H. Paternity fraud and compensation for misattributed paternity. *Journal of Medical Ethics*. 2007;33:475-480.
- 14 Kavlak O, Anne ŞA. Anne ve babaya ait bağlanma ve hemşirenin sorumlulukları. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2007;23(2):183-194.
- 15 Kırman A, Doğan Ö. Anne-baba çocuk ilişkileri: bir meta-sentez çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2017;4(1):28-49.
- 16 Mercan Z, Şahin FT. Babalık rolü ve farklı kültürlerde babalık rolü algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*. 2017;2(2):1-10.
- 17 Zeybekoğlu Ö. Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*. 2013;3(2):297-328.
- 18 Sevil Ü, Kavlak O. Couvade sendromu (sempatik gebelik). *Aile ve Toplum, Eğitim ve Kültür Araştırma Dergisi*. 2003;2(6):49-53.
- 19 Cooney T, Pedersen F, Indelicato S, Palkovitz R. Timing of fatherhood: Is " on-time " optimal?. *J Marriage Fam*. 2019;55(1):205-215.
- 20 Özkan H, Polat S. Maternal identity development education on maternity role attainment and my baby perception of primiparas. *Asian Nursing Research*. 2011;5(2):108-117.
- 21 Gözükara F. Emzirmenin başarılmasında anahtar faktör: Baba desteğinin sağlanması ve hemşirenin rolleri. *Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 2014;11(3):289-296.
- 22 Fenwick J, Bayes S, Johansson M. A qualitative investigation into the pregnancy experiences and childbirth expectations of Australian fathers-to-be. *Sexual & Reproductive Healthcare*. 2012;3(1):3-9.
- 23 Arıdağ N, Erus SM, Seydooğulları S. Eş desteğinin evlilik doyumunu ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi. *Electronic Journal of Social Sciences*. 2019;18(71):1014-1024.
- 24 Bawadi H, Qandil A, Al-Hamdani Z, et al. The role of fathers during pregnancy: A qualitative exploration of arabic fathers' beliefs. *Midwifery*. 2016;32:75-80.